

Aziatische essenprachtkever in aantocht

“Het is niet de vraag of ie komt, maar wanneer ie komt.” Volgens Rimvydis Vasaitas, Litouwse onderzoeker van de Swedish University of Agricultural Sciences, is het vrijwel onmogelijk om de opkomst van de Aziatische essenprachtkever (*Agrilus planipennis*) te stoppen. Hij deed jarenlang onderzoek naar de verspreiding van de kever.

Foto: Eduard Jendek/EPPO

Agrilus planipennis komt oorspronkelijk uit Oost-Azië. De Aziatische essenprachtkever houdt vooral van verschillende soorten essen, zoals de smalbladige es (*Fraxinus angustifolia*), de gewone es (*F. excelsior*) of de pluim-es (*F. ornus*). De larve van de essenprachtkever richt de grootste schade aan, door zigzaggende gangen in het cambium van de boom te knagen, waarbij de boom vaak volledig geringd wordt. De bast valt eraf en de boom sterft. De essenprachtkever doodde al miljoenen essen in onder andere de Verenigde Staten, Canada en Rusland. In 2019 werd de kever ook gesignaleerd in Oekraïne en in september 2020 werd het insect gevonden in Sint-Petersburg, Rusland. Ook hier werden vele essen gedood, met name in de historische parken die de stad rijk is.

Hitchhiker

Sinds 2015 onderzoekt Vasaitis hoe de essenprachtkever zich verspreidt in Rusland. Hij noemt de kever een *hitchhiker*, een lifter: “In het koude klimaat van Noord-Rusland, bleek de kever zich eigenlijk nauwelijks via de lucht te verplaatsen. Toen we twee populaties in Sint-Petersburg vonden, bleek de ene populatie zich dicht bij een snelweg te bevinden. En de andere populatie lag langs de Neva; een rivier die gebruikt wordt voor vrachtvervoer. Het insect heeft zich hoogstwaarschijnlijk verspreidt door mee te liften op transportvoertuigen. De larven of eitjes van de kever zitten vaak in houtproducten zoals verpakkingshout of hardhout. Als je dan bedenkt dat Sint-Petersburg met zijn trein-, snelweg- en

veerverbindingen zo'n 130 km af ligt van de grens met Estland en Finland, dan is de kans groot dat de kever zich verder verspreidt naar de EU."

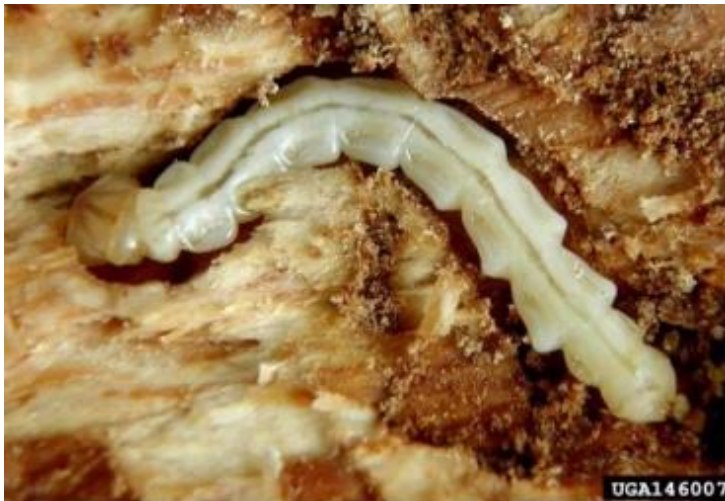
Spechten

Volgens Vasaitis kun je niet tegenhouden dat de kever zich verspreidt. Wel kun je de verspreiding vertragen door zeer oplettend te zijn. "Wees voorzichtig met import uit landen waar de essenprachtkever zich al heeft gevestigd. En houd spechten in de gaten", geeft hij als tip. "Spechten zijn echte insecteneters en gaan actief op zoek naar larven onder de bast van de boom. Zodra je spechten op essenbomen ziet zitten, is het de moeite waard om de boom te inspecteren."

Geen bestrijdingsmiddel

De kevers kunnen al vliegend (of meeliftend) grote afstanden overbruggen, en kleine uitbraken zijn moeilijk te ontdekken. Dat maakt het zeer lastig, zo niet onmogelijk, om dit insect uit te roeien als het ergens opduikt.

Een bestrijdingsmiddel tegen de essenprachtkever is er niet. Dat de kever een gevaar vormt voor de Nederlandse boomkwekerijsector en de groene ruimte, mag daarom duidelijk zijn. Vasaitis geeft aan dat de essenprachtkever mogelijk op biologische wijze bestreden kan worden met inzet van verschillende soorten sluipwespen, maar de effectiviteit hiervan binnen de EU is nog onvoldoende onderzocht. In de VS zijn er recent wel positieve resultaten geboekt met biologische bestrijding van de essenprachtkever. Voor de boomkwekerijsector is het van groot belang alert te zijn. Weet waar je (plant)materialen vandaan komen en via welke routes de essenprachtkever kan binnenkomen. Denk vooruit, zodat de mogelijke schade beperkt blijft. Voorkomen is beter dan genezen.

Foto larve essenprachtkever: David Cappaert/Bugwood.org

Herken larve, kever en schade

De larven van de essenprachtkever zijn wit, zonder poten en gesegmenteerd. Ze hebben een bruin kopje. Schade herken je aan kenmerkende zigzaggende tunnels onder de schors van een es. Hoe meer de larven de laag onder de schors aantasten, hoe meer takken in de kruin afsterven. Soms leidt dit tot het uitlopen van waterloten onderaan de stam. Jonge bomen

kunnen al binnen een jaar na besmetting volledig afsterven. Als de larven eenmaal zijn verpopt, knagen de jonge kevers een D-vormig uitvlieggat in de schors en verlaten de boom. De volwassen essenprachtkever heeft metaalachtige groene dekschilden en een paars lijfje. Ze voeden zich met blad. De schade aan de boom zie je aan bladval, afstervende takken en uiteindelijk sterft de hele es. Zie ook [dit dossier van de NVWA](#).

Foto D-vormige uitvlieggaten: J. OBrien, USDA Forest Service

Q-organismen

Binnen de EU heeft de Aziatische essenprachtkever de status 'quarantaine-organisme' ofwel Q-organisme. Q-organismen zijn ziekten en plagen die niet in de EU voorkomen, of daar zeer beperkt verspreid zijn. De wetgeving stelt regels die introductie en vestiging, of verdere verspreiding, moet voorkomen. Wanneer een Q-organisme wordt gesignaleerd, dan geldt een meldingsplicht en het Q-organisme moet uitgeroeid worden.

Een klein aantal Q-organismen komt al voor in de EU. De EU kan bij uitzondering bepalen dat zo'n organisme in bepaalde gebieden niet uitgeroeid hoeft te worden, maar alleen ingeperkt. Uitgangspunt daarbij is dat verdere verspreiding wordt voorkomen en een vondst buiten de bepaalde gebieden wordt uitgeroeid. [Lees meer over Q-organismen in de boomkwekerij bij Groen Kennisnet](#).

De essenprachtkever behoort tot de prioriteitsorganismen. Dat betekent dat de EU grote nadelige gevolgen verwacht bij vestiging van het insect. Sinds 14 december 2019 geldt voor de EU een importverbod van *Fraxinus* bestemd voor opplant, met uitzondering van zaden, in-vitro-materiaal en op natuurlijke of kunstmatige wijze gekweekte miniatuurplanten uit derde landen. Hout van *Fraxinus* uit landen waar de essenprachtkever voorkomt, mag alleen onder bepaalde voorwaarden worden geïmporteerd. Deze voorwaarden moeten garanderen dat het hout vrij is van het insect (Uitvoeringsverordening 2019/2072). Zie ook [Korte risicobeoordeling NVWA voor Nederland](#).

Tekst: Marijke Steenbergen, Wageningen University Research